Raadstoets jaarrekening 2023
Versie 27 mei 2024

Gemeente Utrecht

Utrecht.nl

1. Opzet van de raadstoets

1. Opzet
2. Samenvatting
3. Doel Raadstoets
4. Opbouw programma Samenleven en Sport
5. Doelstellingen in het programma
6. Bevindingen per onderdeel van de begroting
7. Wat heeft het gekost?
8. Welke aanvullende informatie is er?
9 . Hoofdlijn Benchmark Taakveld Samenleven en Sport
10. Aanbevelingen

Bijlagen:

A: Beantwoording technische vragen 23 april 2024
B : Notulen gesprek raadsrapporteurs-ambtelijke organisatie 23 april 2024
C: Resultaten Benchmark Taakveld Samenleven en Sport

2. Samenvatting raadstoets Samenleven en Sport

Algemeen beeld

Het programma Samenleven en Sport betreft circa 5,5 % van de nominale begroting (€ 94 mln op totaal van € 1,7 mld) en bestaat uit 6 onderdelen. 4 doelstellingen hebben wij nader onderzocht.

1. Inwoners doen mee en zorgen voor elkaar
4. Utrecht heeft voldoende, goede en toegankelijke buurtvoorzieningen
5. Inwoners kunnen op hun eigen manier en niveau sporten en bewegen in een veilige omgeving
6. Utrecht heeft voldoende, goede en toegankelijke sportvoorzieningen.

Scope

- We hebben doelstelling 1, 4, 5 en 6 in scope bij het raadsonderzoek.
- We zijn in de raadstoets terughoudend om opmerkingen te maken inzake structuur, indicatoren, opzet van het programma, aangezien inmiddels in 2024 gekozen is voor een andere opzet van de programmastructuur en wijze van presenteren n.a.v. de adviezen van de adviescommissie Controle & Financiën.

Gaat het goed en zijn de doelen behaald?

Op hoofdlijnen zijn veel begrote activiteiten rondom buurtwerk, buurthuizen, subsidies, sportstimulering en sportaccommodaties uitgevoerd. Het is echter voor de raadsrapporteurs lastig om vast te stellen of met de uitvoering van deze activiteiten ook de geformuleerde doelen zijn gehaald. We zien wel dat het realiseren van de doelstellingen onder druk staat door krapte in de personele capaciteit, stijgende lasten, teruglopende middelen, groei van de stad (druk op bestaande ruimte) en grote ambities. In de volgende sheets zullen wij per doelstelling onze bevindingen en aanbevelingen verder uitwerken.

3. Doel raadstoets

- De centrale vraag van de raadstoets is:

  Wat is op hoofdlijnen het beeld van de gerealiseerde resultaten in relatie tot het voorgenomen beleid?

- Doel van de raadstoets:

  het versterken van de controlerende taak van de gemeenteraad, waarbij raadsrapporteurs analyseren of ‘gedaan is wat is afgesproken’ door het beoordelen van de mate waarin de gestelde begrotingsdoelen behaald zijn op basis van een overzichtelijke presentatie van elementen uit de verantwoording (eventueel inclusief andere informatiebronnen)

- Uitvoering raadstoets

  De raadstoets bestaat uit het grondig doornemen van begroting, jaarrekening en gerelateerde beleidsdocumenten. Op basis hiervan zijn vragen voorbereid voor de ambtelijke organisatie. Deze zijn in een gesprek tussen de raadsrapporteurs en de ambtelijke organisatie beantwoord. We danken de ambtelijke organisatie voor de zorgvuldige wijze waarop de beantwoording heeft plaatsgevonden. De bevindingen vanuit de documentstudie en het gesprek met de ambtelijke organisatie worden samengevat in deze rapportage.

3. Doel raadstoets

Deelvragen

1. Wat zijn op hoofdlijnen de belangrijkste ontwikkelingen van het programma?
2. Welke doelen zijn er behaald?
3. Welke prestaties zijn er geleverd?
4. Wat heeft het gekost?
5. Welke aanvullende informatie/ onderzoeken zijn er?

De hoofdlijn van de bevindingen en aandachtspunten lichten wij per doelstelling toe in de volgende sheets.

4. Opbouw programma Samenleven en Sport

- Omvang Programma
  Het programma Samenleven en Sport is met circa €18 miljoen baten en € 94 mln lasten verantwoordelijk voor circa 5,5 % van de totale begroting

- Omvang investeringen
  De omvang investeringskredieten gerelateerd aan dit programma betreft in totaal € 144 mln waarvan € 49 mln voor vervanging en € 95 mln voor uitbreiding

- Risico's
  Intern zijn risico's gedefinieerd rondom krapte arbeidsmarkt, prijsstijgingen, groei van de stad die leidt tot druk op beschikbare ruimte en middelen.

- Opbouw programma
  Dit programma is opgebouwd uit de volgende 6 doelstellingen:
  1. Inwoners doen mee en zorgen voor elkaar
  2. Inwoners kunnen zich zelf zijn en leven prettig met elkaar samen
  3. Kinderen, jongeren, ouders en opvoeders zijn veerkrachtig.
  4. Utrecht heeft voldoende, goede en toegankelijke buurtvoorzieningen
  5. Inwoners kunnen op hun eigen manier en niveau sporten en bewegen in een veilige omgeving
  6. Utrecht heeft voldoende, goede en toegankelijke sportvoorzieningen

5 Doelstellingen Programma Samenleven en Sport

✓ = in scope ✗ = niet in scope raadstoets

1. Inwoners doen mee en zorgen voor elkaar ✓
2. Inwoners kunnen zichzelf zijn en leven prettig met elkaar samen ✗
3. Kinderen, jongeren, ouders en opvoeders zijn veerkrachtig ✗
4. Utrecht heeft voldoende, goede en toegankelijke buurtvoorzieningen ✓
5. Inwoners kunnen op hun eigen manier en niveau sporten en bewegen in een veilige omgeving ✓
6. Utrecht heeft voldoende, goede en toegankelijke sportvoorzieningen ✓

Activiteiten doelstelling 1:
o.a. Toegankelijkheid, Thuis in de Wijk, Sociaal makelaarschap, taal- en digitale vaardigheden, vrijwilligers, mantelzorgondersteuning, eenzaamheid

Activiteiten doelstelling 4
o.a. buurtcentra, jongerenhuiskamer, kadernota buurtcentra, toegankelijkheid welzijnsaccommodaties, speeltuinen / verzelfstandiging speeltuinen

Activiteiten doelstelling 5
o.a. Zwemmen, toegankelijkheid sport, sportparticipatie, solidariteitspotjes, herijkte Utrechts Sportakkoord, buurtsportcoaches, talentontwikkeling

Activiteiten doelstelling 6
o.a. Sportparken, sporthallen, gymzalen, veldsport, onderzoek capaciteitsbehoefte, regulier onderhoud, verduurzaming.

6. Algemeen overkoepelend (1)

Leeswijzer:
Voordat we de bevindingen en aanbevelingen per doelstelling behandelen, behandelen we een aantal algemene, overkoepelende punten die betrekking hebben op alle doelstellingen.

Nr.	Hoofdlijn Bevinding algemeen-overkoepelend
1	**Realisatie doelstellingen staat onder druk** Het realiseren van de doelstellingen in het programma Samenleven en Sport staan onder druk door krapte in de personele capaciteit, stijgende lasten, teruglopende middelen, groei van de stad (inclusief groeiende druk op beschikbare ruimte, netcongestie etc.) en grote ambities.
2	**Inzicht in bereiken doelstelling** In de verantwoording ligt het accent op welke acties in 2023 zijn uitgevoerd. Het is lastig om te zien welk effect deze acties hebben op het bereik van de doelstelling.
3	**Grote verschillen tussen nominale en actuele begroting** We zien in de financiële overzichten van de jaarrekening grote verschillen tussen de nominale (primaire) begroting en de actuele begroting (na begrotingswijzigingen). Dat wordt veroorzaakt doordat in de 1e en 2e berap budgetten worden bijgesteld. We constateren dat de raad in de vergadercyclus relatief weinig aandacht besteed aan de behandeling van de 1e en 2e berap.
4	**Inzicht in mutaties reserves** In het programma wordt inzicht gegeven in toevoegingen en onttrekkingen t.a.v. reserves maar het is niet inzichtelijk op welke reserves dit betrekking heeft en op welke doelstelling dit betrekking heeft

6. Algemeen overkoepelend (2)

Nr.	Aanbevelingen algemeen overkoepelend
1	**Inzicht in bereiken doelstellingen en effect indicatoren** Overweeg om in lijn met de adviezen van de commissie Controle & Financiën in de beleids-en verantwoordingscyclus meer aandacht te besteden aan de relatie tussen de activiteiten die uitgevoerd zijn en het effect daarvan op de realisatie van de doelstelling, zowel in de toelichtende tekst als via indicatoren. Bij indicatoren kan het inzicht in bereiken doelstellingen toenemen door naast het rapporteren wat gedaan is (activiteiten/inzet/input) meer te sturen op prestaties (bereik/output) en het effect op de doelstelling (outcome).
2	**Meer aandacht voor behandeling 1e en 2e berap in de raad** Gelet op de grote mutaties tussen de nominale en actuele begroting adviseren wij de gemeenteraad om in de vergadercyclus meer aandacht te besteden aan de behandeling van de 1e en 2e berap zodat wijzigingen in budgetten meer bewust en expliciet door de raad worden geautoriseerd. Richting het college vereist dit ook dat in de 1e en 2e berap de mutaties in de begroting op een goede wijze zijn onderbouwd.
3	**Inzicht in mutaties reserves** Geef per programma inzicht gegeven in toevoegingen en onttrekkingen t.a.v. reserves en maak inzichtelijk op welke reserves en op welke doelstelling dit betrekking heeft.

6. Doelstelling 1: Inwoners doen mee en zorgen voor elkaar (1)

Nr.	Hoofdlijn Bevindingen Doelstelling 1 Inwoners doen mee en zorgen voor elkaar
1	**Veel activiteiten gerealiseerd** De meeste activiteiten die in de begroting 2023 waren opgenomen zijn ook gerealiseerd. Dat is positief te duiden. Of daarmee ook de doelstelling wordt bereikt is niet goed vast te stellen. Het ontbreekt aan effectindicatoren om dat goed te meten en ook zijn er veel meer (externe) factoren die het realiseren van de doelstelling beïnvloeden.
2	**Koppeling acties met doelstelling om iedereen mee te laten doen niet altijd helder** Sommige activiteiten in 2023 (uitbreiding stadsakkoord, uitvoeringsplan, nota van aanbesteding etc.) hebben niet altijd direct effect op de doelstelling maar zorgen wel voor belangrijke randvoorwaarden dat inwoners kunnen meedoen en zorgen voor elkaar. Daarbij is het een uitdaging om iedereen te bereiken: er wordt bijvoorbeeld extra ingezet op digitale vaardigheden (buddy's, cursussen, leenlaptops) van kwetsbare groepen.
3	**Teruglopende deelname inwonerenquête** De inwoners enquête van Utrecht heeft een teruglopende respons. De vragenlijst moest worden herzien en ingekort om daarmee de respons op peil te houden. Daardoor kunnen indicatoren/uitkomsten niet meer in een langere reeks met elkaar vergelijken worden.
4	**Toename zwaarbelaste mantelzorgers** Conform het landelijke beeld is er in Utrecht ook een toename van de zwaarbelaste mantelzorgers. Dit wordt o.a. veroorzaakt door personeelstekorten en wachtlijsten in de reguliere zorg en ook is het voor mantelzorgers niet altijd duidelijk waar ze terecht kunnen voor hulp. Op dit laatste punt is in 2023 een aantal acties uitgezet. Er is bij mantelzorgers grote tevredenheid over de activiteiten van Mantelzorg Utrecht.

6. Doelstelling 1 inwoners doen mee en zorgen voor elkaar (2)

Nr.	Hoofdlijn Bevindingen Doelstelling 1 Inwoners doen mee en zorgen voor elkaar
5	**Mate van eenzaamheid is hoog** 47% van volwassen Utrechters voelt zich eenzaam en 11% ernstig eenzaam (meting 2020). Deze hoge percentages blijven in de jaren erna stabiel, ernstige eenzaamheid stijgt. In 2025 wordt nieuwe meting gedaan. De raadsrapporteurs spreken hun zorg uit over deze hoge cijfers.
6	**Inzet van vrijwilligers versus ambities** Het realiseren van ambities is sterk afhankelijk van inzet vrijwilligers. Het Utrechtse beleid zet sterk in op grote rol vrijwilligers etc. Trend is meer informele zorg, mantelzorg, inzet vrijwilligers, maar maatschappelijke trend is dat mensen zich niet langdurend willen committeren aan deze inzet en dat de draagkracht van vrijwilligers en mantelzorgers beperkt is. Voor de kwetsbare inwoners is dat juist wel relevant en dat zorgt voor mismatch. Cultuuromslag is noodzakelijk en in het vastgestelde WMO beleid is hier aandacht voor.
7	**Financiën** Het budgettaire kader vraagt om keuzes. Subsidieregeling “Vrijwillige inzet” wordt met ruim € 1 mln overvraagd. De Specifieke Uitkeringen van het Rijk (SPUK) vormen een belangrijke dekkingsbron. SPUK maakt veel extra activiteiten mogelijk, maar is grotendeels tijdelijk geld, waardoor het een uitdaging is om structurele effecten te bereiken. Gelden zijn in 2023 door het Rijk laat beschikbaar gesteld, waardoor er weinig tijd was voor planvorming.

6. Doelstelling 1 inwoners doen mee en zorgen voor elkaar (3)

Nr.	Aanbevelingen Doelstelling 1 Inwoners doen mee en zorgen voor elkaar
1	**Inzicht in bereiken doelstelling en effect indicatoren** Zie aanbeveling 1) algemeen overkoepelend.
2	**Inwonersenquête** Investeer in de aantrekkelijkheid en het belang van de inwonersenquête om de teruglopende respons om te buigen. Onderzoek daarbij ook de mogelijkheid van verbreding van middelen en alternatieven om metingen naar effecten te onderbouwen.
3	**Evenwicht ambities en afhankelijkheid vrijwilligers** Geef in de beleids- en verantwoordingscyclus meer aandacht aan het kwetsbare evenwicht tussen enerzijds gemeentelijke ambities en anderzijds de afhankelijkheid van vrijwilligers en mantelzorgers hierbij. Werk met scenario's als inzet vrijwilligers te ambitieus is, er een mismatch is en/of de draagkracht overschreden wordt.

6. Doelstelling 4 Buurtvoorzieningen (1)

Nr.	Hoofdlijn Bevindingen Doelstelling 4 Buurtvoorzieningen
1	**Wanneer zijn er voldoende buurtvoorzieningen?** - Spreiding: voldoen aan “10 minutenstad” conform Ruimtelijke Strategie Utrecht - Verdeling m2 per type wijk conform meerjarig perspectief buurtcentra - Bezetting: gemiddeld 1800 uur per jaar De jaarrekening geeft geen inzicht of er sprake is van voldoende buurtvoorzieningen en er wordt weinig inzicht gegeven in de mate van diversiteit in de doelgroepen. In de Kadernota Meerjarig Perspectief Buurtcentra 2022-2023 is wel een onderbouwing opgenomen dat Utrecht voldoet aan de vastgestelde normen.
2	**Grote uitdagingen zorgen voor minder prestaties en langere doorlooptijden** Niet alle voorgenomen activiteiten zijn gerealiseerd door personeelskrapte, wisselingen, langdurig zieken. Daarnaast hebben verbouwingen/verduurzaming van buurtcentra (Zuiden, Weide Wereld, Sterrenzicht, De Leeuw) vertraging opgelopen door flink gestegen bouwkosten, budgettaire problemen en netcongestie.
3	**Verzelfstandiging buurtcentra en speeltuinen geen beleidsdoel** Initiatieven tot zelfbeheer worden wel gefaciliteerd, maar ook buurtcentra in medebeheer of flexibele schil/meervoudig gebruik zijn goede alternatieven. Het gemeentelijk beleid is om ruimte te geven aan initiatieven en kwaliteit te behouden; verzelfstandiging is geen beleidsdoel.
4	**Investeringen** zie algemeen beeld in H7.4

6. Doelstelling 4 Buurtvoorzieningen (2)

Nr.	Aanbevelingen Doelstelling 4 Buurtvoorzieningen
1	**Inzicht in voldoende buurtvoorzieningen en diversiteit doelgroepen** Geef in de jaarrekening meer inzicht of er sprake is van voldoende buurtvoorzieningen (conform de 3 genoemde criteria op basis van 10 minuten stad, aantal m2 per wijk en bezetting) en de mate van diversiteit in doelgroepen.
2	**Inzicht in voortgang investeringen buurtvoorzieningen** Geef in de 1e en 2e berap en in de jaarrekening, gelet op de gestegen bouwkosten, budgettaire problemen, netcongestie en personele krapte meer inzicht in de voortgang van investeringsprojecten en het effect daarvan op de realisatie van investeringskredieten en kapitaallasten.

6. Doelstelling 5 Sporten en bewegen (1)

Nr.	Hoofdlijn Bevinding Doelstelling 5 Sporten en bewegen
1	**Goede resultaten Sportdeelname, Sportakkoord en SportUtrecht** Er worden goede resultaten geboekt ten aanzien van sportdeelname en samenwerking rondom het Sportakkoord en de inzet van SportUtrecht in de wijken.
2	**Groeiende verschillen inkomensgroepen** We zien groeiende verschillen tussen groepen met verschillend opleidingsniveau, hoe hoger het inkomen, hoe hoger de sportdeelname en andersom.
3	**Zwemlessen en zwembaden is een zorgpunt** Als raadsrapporteurs spreken we onze zorg uit rondom de ontwikkeling van zwemlessen en zwembaden. Hoewel er zeker inspanningen vanuit de gemeente zichtbaar zijn, constateren we de volgende zaken: • Gemiddelde wachttijd is 10 maanden (na 5e verjaardag). Dit is overigens al verbetering ten opzichte van 2022 • Er is groot personeelstekort en hoog ziekteverzuim • Focus ligt nu op verenigingsactiviteiten en zwemlessen. Hier zijn t.a.v. inzet personeel bewuste keuzes gemaakt, zodat wachtlijsten zwemlessen afnemen. Dat gaat ten koste van vrij-zwemmen en dus ook van de kaartverkoop. • Bezoekersaantallen in 2023 met 40.000 gedaald ten opzichte van 2022 en met 125.000 gedaald ten opzichte van 2019 • Financieel tekort op zwemlessen in jaarrekening • Het opleiden van nieuw personeel vergt minimaal 1 jaar doorlooptijd. In de aanbevelingen vragen we aandacht voor deze ontwikkelingen
4	**Plan Solidariteitspotjes niet uitgevoerd** in de jaarrekening is toegelicht dat de solidariteitspotjes niet volgens plan zijn uitgevoerd. Er is sprake van uitstel als gevolg van corona- en energiecrisis en de uitvoering heeft nog niet plaatsgevonden. Andere activiteiten (opnieuw activeren van bewoners tot sportdeelname, hogere regeldruk en bijv. regelen tegemoetkoming voor energiekosten) hebben meer capaciteit gevraagd

6. Doelstelling 5 Sporten en bewegen (2)

Nr.	Hoofdlijn Bevinding Doelstelling 5 Sporten en Bewegen
5	**Armoede-ondersteuning** Sportdeelname van kinderen in armoede wordt ondersteunt door o.a. de U-pas. Er is keuzevrijheid om de U-pas in te zetten voor activiteiten binnen sport en cultuur. De deelname van kinderen aan sport via de U-pas is lastig te meten. Daarnaast wordt zeer waarschijnlijk niet iedereen bereikt. In 2020 was het bereik van de U-pas circa 56%. Verdere ondersteuning vindt plaats via het zwemlespakket, Paul Verweel Sportfonds en Jeugdfonds Sport en Cultuur en Stichting Leergeld. Ook het bereik van deze initiatieven blijft een aandachtspunt.

Nr.	Aanbevelingen Doelstelling 5 Sporten en bewegen
1	**Attentiepunten voor nieuwe sportnota** Besteed in de nieuwe sportnota specifiek aandacht aan: * Verder onderzoek naar verschillen in sportdeelname bij verschillende opleidingsniveaus en gericht beleid hierop inzetten * Beleid formuleren op de neerwaartse tendens van aantal inwoners dat voldoet aan de beweegrichtlijn. * de inzet van de solidariteitspotjes * een stijging van het bereik van doelgroep met de U-pas en andere fondsen.
2	**Heldere doelstelling en passende maatregelen knelpunten zwembaden** Formuleer in samenwerking met de zwembaden en verenigingen heldere doelstellingen en passende maatregelen om personeelstekort, ziekteverzuim, wachtlijsten terug te dringen en bezoekersaantallen weer terug te brengen op het niveau voor corona.

6. Doelstelling 6 Sportvoorzieningen (1)

Nr.	Hoofdlijn Bevinding Doelstelling 6 Sportvoorzieningen
1	**Wisselend beeld over bereiken van doelstelling** Het beeld ten aanzien van de realisatie van de doelstelling “Utrecht heeft voldoende, goede en toegankelijke sportvoorzieningen” is wisselend: • Positief: Veel activiteiten in de begroting 2023 zijn ook daadwerkelijk gerealiseerd. • Positief: Onderhoudsniveau sportaccommodatie is op orde, geen achterstallig onderhoud • Zorgpunt: We lopen tegen de grenzen aan om in de bestaande stad ruimte te vinden voor het realiseren van sportvoorzieningen. Rondom binnensport gaat het nog goed, rondom veldsport is er sprake van tekorten. • Zorgpunt: Budgettaire kader is niet meer toereikend om benodigde voorzieningen tijdig te realiseren. De middelen voor realisatie van de velden zijn er wel, maar voor de inpassing (uitkoop, verplaatsingen, versneld afschrijven) niet.
2	**Tevredenheid over accommodaties is wisselend** • 70% van de inwoners is tevreden over aanbod sportvoorzieningen in de buurt (Utrecht-monitor.nl) • Verenigingen zijn minder tevreden: afgelopen 2 jaar toename onvrede over beschikbaarheid ruimte in sportaccommodaties van 18% naar 36%) (vitaliteitsscan SportUtrecht)
3	**Het tijdig realiseren van investeringen is aandachtspunt** Er zijn nog grote investeringskredieten beschikbaar die komende jaren uitgegeven moeten worden. Deze projecten doorlopen diverse fasen (haalbaarheidsfase, ontwerpfase, aanbestedingsfase, realisatie). Zie verder H7 sheet 4

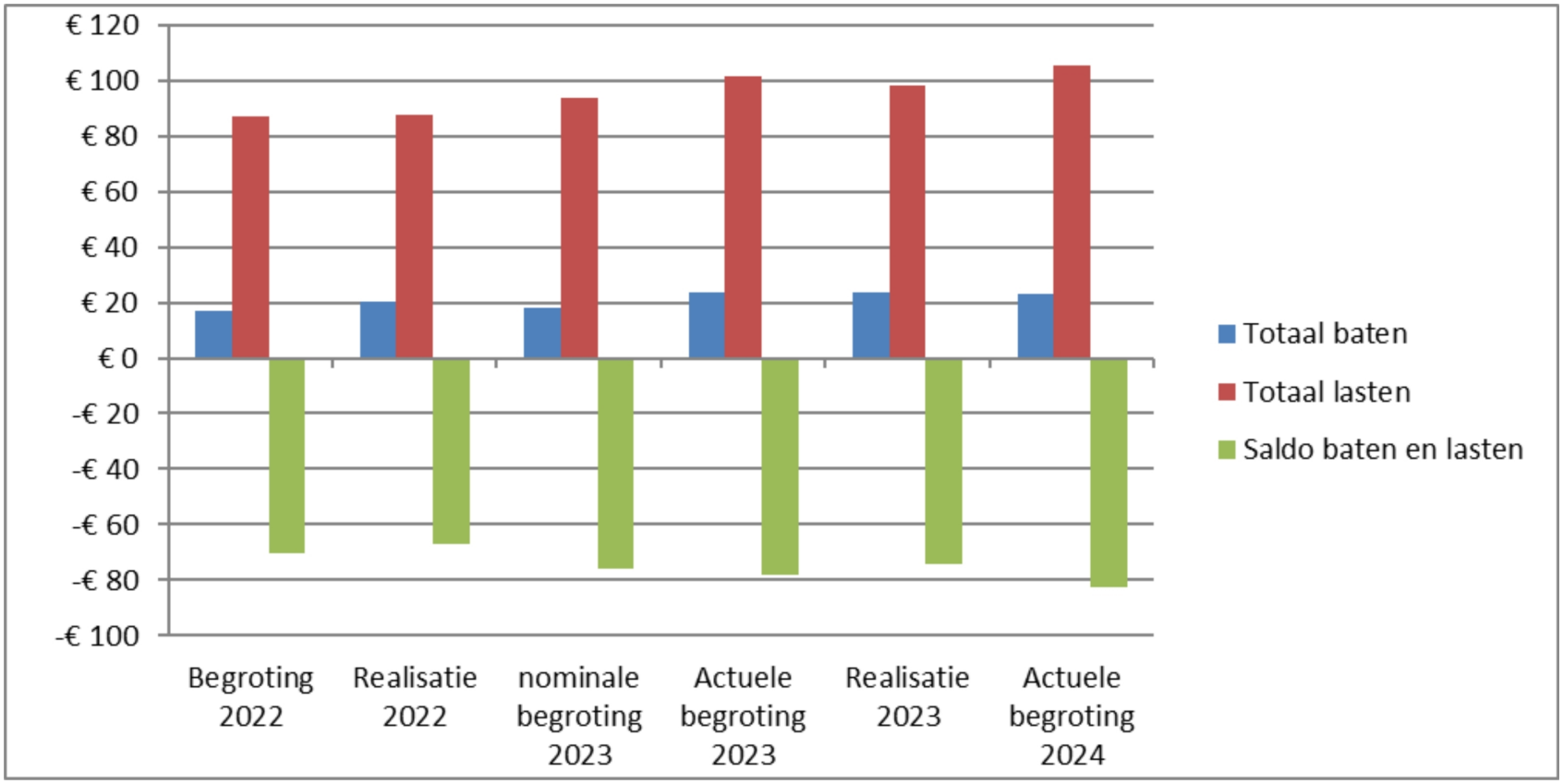
6. Doelstelling 6 Sportvoorzieningen

Nr.	Hoofdlijn Bevinding doelstelling 6 Sportvoorzieningen
4	**Programmeren sportvoorzieningen verloopt via zorgvuldig proces** • Inventarisatie huidige en toekomstige behoefte per sport. • Mulier-onderzoek is onderlegger voor binnensport (1 sporthal per 15.000 inwoners) en buitensport (geen overkoepelend kengetal, lokale en landelijke richtlijnen en normen sportbonden). • Uitgangspunt is bestaande sportparken, (extra) VO-scholen en ruimtelijke kansen in de stad. • Doel is dat iedere inwoner op 10 minuten loop/fietsafstand kan sporten • Op steeds meer plekken in de stad sport- en beweegplekken • Huidige verschillen in bezettingsgraad accommodaties vraagt om meer spreiding

Nr.	Aanbevelingen doelstelling 6 sportvoorzieningen
1	**Inzicht in voortgang investeringen sportvoorzieningen** Geef in de 1e en 2e berap en in de jaarrekening, gelet op de gestegen bouwkosten, budgettaire problemen, netcongestie en personele krapte meer inzicht in de voortgang van investeringsprojecten en het effect daarvan op de realisatie van investeringskredieten en kapitaallasten
2	**Heldere doelstelling en maatregelen ruimtetekort veldsport** Formuleer in samenwerking met verenigingen heldere doelstellingen en passende maatregelen om te zoeken naar oplossingen rondom ruimtetekort bij de veldsporten, het niet toereikende budgettaire kader rondom sportvoorzieningen en het efficiënt gebruik van accommodaties

7. Wat heeft het gekost? (1)
Toelichting op de exploitatie baten en lasten

Programma Samenleven en Sport totaal in de periode 2022-2024:

Gemeente Utrecht

Utrecht.nl

7. Wat heeft het gekost? (2)
Toelichting op de exploitatie baten en lasten

Totaalbeeld

- De baten in dit programma (circa € 23,7 miljoen) betreffen inkomsten vanuit het Rijk inzake wet Educatie en Beroepsonderwijs, Specifieke uitkeringen inzake GALA (Gezond en Actief Leven Akkoord) en Meerkosten Energie Openbare Zwembaden, Verhuuropbrengsten maatschappelijke voorzieningen, huur sportvoorzieningen en kaartverkoop Zwembaden.
- De lasten in dit programma (circa € 98,2 miljoen) betreffen Subsidies o.a. in het kader van buurtwerk en Sport ad € 35 mln. Daarnaast salariskosten van de ambtelijke organisatie, kapitaallasten van investeringen, projectkosten etc.

Opmerkingen n.a.v. baten en lasten

- De baten zijn grotendeels in lijn met de actuele begroting, maar aanzienlijk hoger dan de nominale begroting. De stijging van de baten wordt met name verklaard door de Specifieke uitkeringen van het rijk die later in het jaar beschikbaar kwamen. Daarnaast is sprake van een daling van de opbrengsten kaartverkoop zwembaden.
- De lasten vallen circa € 3,5 mln lager uit dan de actuele begroting, maar zijn aanzienlijk hoger dan de nominale begroting. Belangrijkste reden hiervoor is dat bij de 2e berap 2023 de budgetten op onderdelen zijn verhoogd in verband met de specifieke uitkeringen rondom GALA en Energie Zwembaden (Zie ook hierboven)

Voor een meer gedetailleerde analyse van de baten en lasten verwijzen wij kortheidshalve naar de tekst in de jaarrekening en de beantwoording van de technische vragen in bijlage 1 bij het raadsonderzoek.

7. Wat heeft het gekost? (3)

Toelichting op de Reserves

De mutaties op de reserves in relatie tot dit programma laten het volgende beeld zien:

	Nominale begroting 2023	Actuele begroting 2023	Realisatie
Toevoeging reserves	0	4,6 mln	6,4 mln
Onttrekking reserves	2,4 mln	2,6 mln	2,6 mln

- In het programma is niet duidelijk op welke reserves deze toevoegingen en onttrekkingen betrekking hebben en welke doelstelling hierdoor worden geraakt.
- Er is een groot verschil tussen de nominale en de actuele begroting. Voor de raad is het belangrijk om ook voldoende aandacht te besteden aan de mutaties die in de 1e en 2e berap worden voorgelegd.
- De hogere toevoeging in de jaarrekening van circa € 1 mln betreft het niet bestede budget voor vervanging/renovatie toekomstige zwembaden, deze was bij de laatste begrotingswijziging nog niet voorzien.

7. Wat heeft het gekost? (4)

Toelichting op investeringen

De investeringen in relatie tot dit programma laten het volgende beeld zien

	Krediet	2023	Totaal tm 2023	Restant
Vervanging	49 mln	2,4 mln	4,7 mln	44,4 mln
Uitbreiding	95 mln	8 mln	8,7 mln	86,4 mln
	144 mln	10,4 mln	13,4 mln	129,8 mln

- Er zijn dus nog grote investeringskredieten beschikbaar die komende jaren uitgegeven moeten worden. Deze projecten doorlopen diverse fasen (haalbaarheidsfase, ontwerpfase, aanbestedingsfase, realisatie. De realisatie van investeringen kan onder spanning staan door o.a. gestegen bouwkosten, planningsoptimisme, gevolgen netcongestie etc.

- Op basis van de beschikbare informatie is het lastig om een goed beeld te krijgen of de investeringen volgens planning verlopen, maar de hoge restantkredieten zijn voor de raadsrapporteurs een aandachtspunt om de komende jaren het verloop van de investeringen nauwlettend te blijven volgen. Zie verder aanbeveling bij doelstelling 4 en 6 over realisatie investeringen.

8. Welke aanvullende informatie is er?

Relevante beleidskaders (link naar beleidsdocumenten)

- Visie versterken Sociale Basis WMO 2018
- Uitgangspunten Sociaal Makelaarschap 2017
- Agenda Utrecht voor iedereen toegankelijk 2019
- uitvoeringsplan Eenzaamheid 2023
- Nota van Uitgangspunten Onderdelen van de sociale basis en basiszorg 2023/2024
- nota Meerjarig perspectief buurtcentra 2022-2032
- Koersdocument - Leefbare stad en maatschappelijke voorzieningen (utrecht.nl) 2020
- Utrechtse Sportagenda 2021
- Sportakkoord Utrecht 2019 / Utrechts Sportakkoord II 2023
- koersdocument-leefbare-stad-en-maatschappelijke-voorzieningen 2020
- Visie spelen, sporten en bewegen, spelen in je eigen buurt 2022

Relevante raadsbrieven / monitors

- Volksgezondheidsmonitor Utrecht
- Verzamelbrief Zorg en Welzijn najaar 2023
- Armoedemonitor 2022
- vitaliteitsscan SportUtrecht

9. Resultaten Benchmark taakvelden Samenleven en Sport (1)

Voor het programma Samenleven en Sport zijn er op hoofdlijnen drie taakvelden relevant:

6.1. Samenkracht en burgerparticipatie
5.1. Sportbeleid en activering
5.2. Sportaccommodaties

Deze taakvelden zijn geanalyseerd op basis van:

1) Inzicht in de baten en lasten over 2022, 2023 en (de begroting) 2024;
2) Inzicht in de baten en lasten per inwoner in vergelijking met de 100K+ en de G4 gemeenten op basis cijfers in de begroting van 2023.

In bijlage 3 zijn de resultaten van deze analyse meer in detail opgenomen. De meest opvallende uitkomsten:
- voor taakveld samenkracht en burgerparticipatie en sportaccommodaties heeft de gemeente Utrecht fors meer lasten per inwoner dan andere 100.000+ gemeenten, maar lagere lasten dan de andere G4 gemeenten.
-Voor taakveld sportaccommodaties heeft Utrecht meer baten per inwoner dan andere 100.000+gemeenten en G4 gemeenten.

Binnen de scope van het onderzoek heeft geen verdere duiding van de verschillen plaatsgevonden

10. Aanbevelingen (1)

1. Inzicht in bereiken doelstellingen en effect indicatoren
Overweeg om in lijn met de adviezen van de commissie Controle & Financiën in de beleids-en verantwoordingscyclus meer aandacht te besteden aan de relatie tussen de activiteiten die uitgevoerd zijn en het effect daarvan op de realisatie van de doelstelling, zowel in de toelichtende tekst als via indicatoren. Bij indicatoren kan het inzicht in bereiken doelstellingen toenemen door naast het rapporteren wat gedaan is (activiteiten/inzet/input) meer te sturen op prestaties (bereik/output) en het effect op de doelstelling (outcome).

2. Meer aandacht voor behandeling 1e en 2e berap in de raad
Gelet op de grote mutaties tussen de nominale en actuele begroting adviseren wij de gemeenteraad om in de vergadercyclus meer aandacht te besteden aan de behandeling van de 1e en 2e berap zodat wijzigingen in budgetten meer bewust en expliciet door de raad worden geautoriseerd. Richting het college vereist dit ook dat in de 1e en 2e berap de mutaties in de begroting op een goede wijze zijn onderbouwd.

3) Inzicht in mutaties reserves
Geef per programma inzicht gegeven in toevoegingen en onttrekkingen t.a.v. reserves en maak inzichtelijk op welke reserves en op welke doelstelling dit betrekking heeft

10. Aanbevelingen (2)

4) Inwonersenquête
Investeer in de aantrekkelijkheid en het belang van de inwonersenquête om de teruglopende respons om te buigen. Onderzoek daarbij ook de mogelijkheid van verbreding van middelen en alternatieven om metingen naar effecten te onderbouwen.

5) Evenwicht ambities en afhankelijkheid vrijwilligers
Geef in de beleids- en verantwoordingscyclus meer aandacht aan het kwetsbare evenwicht tussen enerzijds gemeentelijke ambities en anderzijds de afhankelijkheid van vrijwilligers en mantelzorgers hierbij. Werk met scenario's als inzet vrijwilligers te ambitieus is, er een mismatch is en/of de draagkracht overschreden wordt.

6) Inzicht in voldoende buurtvoorzieningen en diversiteit doelgroepen
Geef in de jaarrekening meer inzicht of er sprake is van voldoende buurtvoorzieningen (conform de 3 genoemde criteria op basis van 10 minuten stad, aantal m2 per wijk en bezetting) en de mate van diversiteit in doelgroepen.

7) Inzicht in voortgang investeringen buurtvoorzieningen en sportvoorzieningen
Geef in de 1e en 2e berap en in de jaarrekening, gelet op de gestegen bouwkosten, budgettaire problemen, netcongestie en personele krapte meer inzicht in de voortgang van investeringsprojecten en het effect daarvan op de realisatie van investeringskredieten en kapitaallasten

10. Aanbevelingen (3)

8) Attentiepunten voor nieuwe sportnota

Besteed in de nieuwe sportnota specifiek aandacht aan:

* Verder onderzoek naar verschillen in sportdeelname bij verschillende opleidingsniveaus en gericht beleid hierop inzetten
* Beleid formuleren op de neerwaartse tendens van aantal inwoners dat voldoet aan de beweegrichtlijn.
* de inzet van de solidariteitspotjes
* een stijging van het bereik van doelgroep met de U-pas en andere fondsen.

9) Heldere doelstelling en passende maatregelen knelpunten zwembaden

Formuleer in samenwerking met de zwembaden en verenigingen heldere doelstellingen en passende maatregelen om personeelstekort, ziekteverzuim, wachtlijsten terug te dringen en bezoekersaantallen weer terug te brengen op het niveau voor corona.

10) Heldere doelstelling en maatregelen ruimtetekort veldsport

Formuleer in samenwerking met verenigingen heldere doelstellingen en passende maatregelen om te zoeken naar oplossingen rondom ruimtetekort bij de veldsporten, het niet toereikende budgettaire kader rondom sportvoorzieningen en het efficiënt gebruik van accommodaties

Bijlagen

Bijlagen raadstoets programma Samenleven en Sport 2023

1. Beantwoording technische vragen ambtelijke organisatie
2. Notulen gesprek raadsrapporteurs-ambtelijke organisatie 23 april

Gemeente Utrecht

Utrecht.nl

Bijlage 1: Beantwoording gestelde technische vragen raadstoets

Er zijn veel vragen gesteld en deze zijn via een schriftelijke beantwoording en mondelinge toelichting op 23 april 2024 adequaat beantwoord. De beantwoording is integraal opgenomen in de bijlage.

Bijlage 2: Notulen 23 april 2024

Notulen gesprek raadsrapporteurs met ambtelijke organisatie.

Bijlage 3: Benchmark taakvelden Samenleven en sport (1)

- Taakvelden baten en lasten Programma Samenleven en sport

Lasten per inwoner	Begroting 2024	Begroting 2023	Realisatie 2023	Begroting 2022	Realisatie 2022
Taakvelden	**Utrecht**	**Utrecht**	**Utrecht**	**Utrecht**	**Utrecht**
6.1 Samenkracht en burgerparticipa	367	184	112	166	217
5.1 Sportbeleid en activering	21	19	25	23	28
5.2 Sportaccommodaties	115	102	115	101	100
Baten per inwoner					
Taakvelden	**Utrecht**	**Utrecht**	**Utrecht**	**Utrecht**	**Utrecht**
6.1 Samenkracht en burgerparticipa	127	4	5	4	91
5.1 Sportbeleid en activering	1	1	6	0	4
5.2 Sportaccommodaties	39	36	45	34	41

Bijlage 3: Resultaten Benchmark taakvelden Samenleven en Sport (2)

- **Taakveld 6.1 Lasten Samenkracht en burgerparticipatie**
  De realisatie van lasten in 2022 is met 217 euro per inwoner fors hoger dan de begrote lasten van 166 euro per inwoner. De realisatie van lasten voor 2023 is met 112 euro per inwoner fors lager dan de begroting 2023 (184 euro per inwoner), maar ook fors lager dan de werkelijke lasten over 2022. De begrote lasten voor 2024 zijn met 367 euro per inwoner aanzienlijk hoger dan de begrote lasten voor 2023 (184 euro per inwoner) en de realisatie 2023 (112 euro per inwoner).

- **Taakveld 6.1. Baten Samenkracht en burgerparticipatie**
  De realisatie van baten in 2022 is met 91 euro per inwoner fors hoger dan de begrote baten van 4 euro per inwoner. De realisatie van lasten voor 2023 is met 5 euro per inwoner fors lager dan de werkelijke lasten over 2022, maar sluit wel aan bij de begroting 2022 en 2023. De begrote baten voor 2024 zijn met 127 euro per inwoner aanzienlijk hoger dan de begrote baten voor 2023 (4 euro per inwoner) en de realisatie 2023 (5 euro per inwoner).

Bijlage 3: Resultaten Benchmark taakvelden Samenleven en Sport (3)

- **Taakveld 5.1 Sportbeleid en activering**
  Is zowel wat betreft de lasten als de baten consistent. In de begroting lijken baten en lasten wel wat meer gesaldeerd te worden opgenomen.

- **Taakveld 5.2 Sportaccommodaties**
  Is zowel wat betreft de lasten als de baten consistent.
  De lasten voor 2023 (115 euro per inwoner) zijn wel fors hoger dan die voor 2022 (100 euro per inwoner)
  De lasten en baten per inwoner in 2023 zijn wel behoorlijk wat hoger dan begroot voor 2023

Bijlage 3: Resultaten Benchmark taakvelden Samenleven en Sport (4)

Bedragen per inwoner						
lasten (begroting) 2023	**Utrecht Realisatie 2023**	**Utrecht Begroting 2023**	**Gemiddelde 100K+**	**Verschil**	**Gemiddelde G4**	**Verschil**
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	112	184	142	42	190	-6
5.1 Sportbeleid en activering	25	19	23	-4	27	-8
5.2 Sportaccommodaties	115	102	80	22	84	18
baten (begroting) 2023	**Utrecht Realisatie 2023**	**Utrecht Begroting 2023**	**Gemiddelde 100K+**	**Verschil**	**Gemiddelde G4**	**Verschil**
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	5	4	16	-12	8	-4
5.1 Sportbeleid en activering	6	1	1	0	1	0
5.2 Sportaccommodaties	45	36	26	10	19	18

Bijlage 3: Resultaten Benchmark taakvelden Samenleven en Sport (5)

Vergelijking met andere 100.000+ gemeenten

- Voor de taakvelden 5.2, 6.1 heeft de gemeente Utrecht fors meer lasten per inwoner. Voor het taakveld 5.1 heeft de gemeente Utrecht iets minder lasten per inwoner
- Voor het taakveld 5.2 heeft de gemeente Utrecht iets meer baten per inwoner. Voor het taakveld 6.1 heeft de gemeente Utrecht iets minder baten per inwoner

Vergelijking met andere G4 gemeenten

Voor het taakveld 6.1 heeft de gemeente Utrecht fors minder lasten per inwoner. Voor het taakveld 5.1 heeft de gemeente Utrecht iets minder lasten per inwoner en voor het taakveld 5.2 juist meer lasten per inwoner

Voor het taakveld 5.2 heeft de gemeente behoorlijk meer baten per inwoner.

Binnen de scope van het onderzoek heeft geen verdere duiding van de verschillen plaatsgevonden.